

A mesterséges intelligencia etikus alkalmazása

Hogyan használjuk az MI-t felelősen és
tudatosan a tanulás során

Készítette: Makszim Györgyné dr. Nagy Tímea PHD

főiskolai docens,
adatvédelmi tisztviselő, az Etikai Bizottság elnöke

Miért fontos a mesterséges intelligencia (MI) ismerete és etikus használata?

- ▶ Az MI értő használata a digitális kompetencia része;
- ▶ Munkaerőpiaci elvárássá válik a közeljövőben;
- ▶ Minden hallgatónak érdemes felkészülnie;
- ▶ Alkalmazhatósága nem mindig egyértelmű és veszélyeket is hordozhat magában;
- ▶ Érdemes megismerkedni a kockázatokkal is.

A mesterséges intelligencia intézményi használatának feltétele

- ▶ Önirányított tanulás
- ▶ Önállóság
- ▶ Felelősségvállalás
- ▶ Etikus viselkedés
- ▶ Normakövető magatartás

Hogyan célszerű és etikus közelíteni az MI alkalmazásához a tanulásban és a feladatok megoldása során

Ismerjük meg és tartsuk tiszteletben az MI szabályokat (általános+specifikus)

Az egyes szakterületek és tárgyak kapcsán gondolkodjunk el azon, hogy mi a célunk és miben szeretnénk fejlődni

Az adott célokhoz, problémákhoz keressünk támogató MI eszközt

Tanulási céljainknak megfelelően, a tantárgyi és intézményi szabályokat figyelembe véve használjuk tudatosan a mesterséges intelligenciát mint tanulást támogató eszközt!

Minden egyes oktatónak lehetősége van az általános intézményi MI szabálytól eltérő elvárásokat támasztani az MI alkalmazása kapcsán.

Mik a legfontosabb szabályok és hol keressük

Lehetséges intézményi dokumentumok:

- ▶ MI szabályzat,
- ▶ Tanulmányi és vizsgaszabályzat MI-re vonatkozó részei,
- ▶ Plágiumszabályzat,
- ▶ Etikai kódex,
- ▶ Egyéb.

Hasznos tanácsok az MI használatához

- ▶ **Tájékozódj**, keresd az adott feladatra, problémára legalkalmasabb eszközt (célzott alkalmazások, többnek van ingyenes verziója is). Nem csak a ChatGPT létezik!
- ▶ **Tanuld meg hatékonyan használni** az MI-alapú szöveggépzítőket, chatbotokat és általános MI-eszközöket. **Gyakorolj, fejlődj!** Gyakran több interakcióra is szükség van egy elfogadható válasz eléréséhez, ami gyakorlatot igényel. (Bővebben lásd: <https://hbsp.harvard.edu/inspiring-minds/are-your-students-ready-for-ai>)
- ▶ Az MI használata során **fejleszd a különböző készségeid és képességeid**, mint például az írás, kódolás, kommunikáció és kritikus gondolkodás. **Talán az egyik leghasznosabb képesség, amit az MI segíthet fejleszteni az az ellenőrzés szokása.**
- ▶ Az eredményeket mindig kezeld szkeptikusan. **Ellenőrizd** az MI által generált tartalmakat, beleértve a lényegi információkat, az írásstílust és a nyelvhelyességet.
- ▶ A kapott szövegeket **nézd át, mielőtt felhasználod.**

Forrásként történő használat

- ▶ Ha forrásként használod az MI-t, ne másold le szó szerint az általa generált tartalmakat!
- ▶ Használd inspirációként, iránymutatásként, és jelezd ezt pont úgy, ahogy más forrás esetében is tennéd.
- ▶ Legyél átlátható! Ha egy munkában felhasználod az MI eredményeket, tisztázd, hogy melyik modellt használtad, hogyan és milyen mértékben.

Forrás megjelölésre példa a Nyíregyházi Egyetem Mesterséges intelligencia szabályzata alapján

Alapelv: dokumentáltan, visszakereshető módon történjen

Kötelező feltüntetni:

- ▶ Az MI eszköz nevét, verzióját, elérhetőségét
- ▶ A generálás dátumát
- ▶ A prompt-ot és a célját
- ▶ A generált tartalom pontos helyét.

Szakterületenként eltérő mennyiségű MI használat megengedett!

MI adatvédelem I.

- ▶ MI alkalmazás során, ha lehet **ne használjunk személyes, különösen szenzitív (egészségügyi, faji, vallási stb.) adatokat** - se magunkét, se másokét!
- ▶ **Ne adjunk meg bizalmas információkat.**
- ▶ A felhasználók ugyan nem látják a kérdéseinket, a modell üzemeltetője viszont igen. Ezek tartalmazhatnak személyes információt, ami így a fejlesztő rendelkezésére áll és (kis eséllyel ugyan), de elvileg ellopható.
- ▶ Mindig ellenőrizzük az adott eszköz adatfelhasználási szabályzatát.
- ▶ Különösen vigyázzunk a nyilvánosan elérhető MI modellek használatával:
 - ▶ ellenőrizzük a fejlesztő hátterét,
 - ▶ keressünk véleményeket az eszközről,
 - ▶ ellenőrizzük a közzétett adatvédelmi tájékoztatót.

MI adatvédelem II.

- ▶ Nem tiszta, hogy az egyes beszélgető botokat milyen adatokon, kinek az anyagain tanították. Felmerül a kérdés, hogy használtak-e anyagokat engedély nélkül.
- ▶ Használat közben összegyűjti a bevitt kérdéseket és megjegyzéseket - és azt szabadon felhasználja vagy felhasználhatja.
- ▶ Az egyes fejlesztők sokféle ún. finomhangolási technikákat alkalmaznak, melyekről (különösen a tartalmáról) keveset lehet tudni.
- ▶ Az MI idomítására használt adatok egyoldalúak lehetnek, torzítást (bias) tartalmazhatnak.
- ▶ Az MI-k és a nyelvi modellek alkalmazásának hosszútávú hatásai nem ismertek.

Felelős MI használat

- ▶ A mesterséges intelligencia használata nem helyettesíti a kritikus gondolkodást, problémamegoldást, elemzést. A mesterséges intelligencia tudatos és felelősségteljes használata a tanítási-tanulási folyamatban kikerülhetetlen.
- ▶ **Csak támogató segédeszközként használjuk.**
- ▶ A **hallgatók felelőssége** az, hogy hogyan használják fel a kapott válaszokat a munkájuk során.

GMI eszközök nem megengedett használata I.

- ▶ **Nem megengedett mű** (pl. házi feladat, projektmunka, szakdolgozat, prezentáció) bármely részének létrehozása generatív mesterséges intelligencia eszközzel, amennyiben azt **saját alkotásaként tünteti fel**.
- ▶ Nem megengedett más szerző művének MI alkalmazásával történő átalakítása és a keletkező műnek saját alkotásaként történő feltüntetése.
- ▶ Ne adjunk le anyagot (házi feladatot, esszét, csoport munkában a saját anyagunkat, stb.) úgy, hogy nem jelöltük meg melyik MI eszközt használtuk, hol és hogyan - ha használtuk)
- ▶ **Ne feledjük, az MI nem lehet szerző vagy társszerző.**
- ▶ A legfontosabb: ne feledjük mindig ellenőrizni az adott tárgy sajátos elvárásait - mert ha azokat betartjuk, akkor nem lehet gond.

GMI eszközök nem megengedett használata II.

- ▶ Nem megengedett használni a generatív mesterséges intelligencia eszközöket **ártalmas tartalmak, különösen rosszindulatú programok, számítógép vírusok, férgek, trójai programok, botnetek** előállítására, amelyek alkalmasak lehetnek informatikai bűncselekmények elkövetésére vagy egyéb jogsértő cselekményre.
- ▶ Tilos továbbá a GMI-t hamis okirat előállítására, gyűlöletbeszédet megvalósító, egyéb uszító, nemzeti vagy vallási jelképet megsértő, rémhírrel vagy közveszéllyel fenyegető, rendbontásra felhívó, rágalmazó, becsületsértő, zaklató, szeméremsértő, pornográf, kegyeletsértő vagy egyébként a köznyugalom megzavarására alkalmas tartalom létrehozására és terjesztésére felhasználni.
- ▶ **opt-out választás** (amennyiben az MI lehetővé teszi): tiltsuk le, hogy az egyetemi/középiskolai feladatellátással kapcsolatos adatokat, bemeneti utasításokat (prompt) a rendszer jövőbeli képzésére, továbbfejlesztésére felhasználják.

GMI eszközök megengedett felhasználása

- ▶ Saját mű részének vagy egészének utólagos szerkesztése a helyesírás, a nyelvezet és az olvashatóság javítása érdekében, amennyiben ez a művelet a szerző által létrehozott eredeti anyagra irányul, és nem hoz létre tartalmában teljesen új alkotást.
- ▶ Ha a felhasználó/szerző művében feldolgozva vagy átalakítva felhasználja a generatív mesterséges intelligencia rendszer által előállított tartalmat, vagy abból ötletet kölcsönöz, és erről **írásbeli nyilatkozatot tesz**. A nyilatkozat tartalmazza a felhasználás tényét, célját, az alkalmazott rendszer vagy szolgáltatás megnevezését, verziószámát.

Példa etikai nyilatkozatra a generatív mesterséges intelligencia rendszer vagy szolgáltatás felhasználásáról teljesítmény-értékeléshez leadott feladat elkészítése során

GMI alapú rendszert használtam fel:

- ▶ a) Szakirodalom kutatásához, válogatásához rendszer neve, verziója: _____
- ▶ b) Adatok előzetes elemzéséhez, értékeléséhez rendszer neve, verziója: _____
- ▶ c) Számítógépes program kód írásához, fejlesztéséhez, ellenőrzéséhez rendszer neve, verziója: _____
- ▶ d) Szöveges tartalom stilisztikai és nyelvtani javításához, parafrazeáláshoz rendszer neve, verziója: _____
- ▶ e) Képi vagy audiovizuális tartalom fejlesztéséhez, létrehozásához rendszer neve, verziója: _____
- ▶ f) Egyes szövegrészek fordításához (pl. magyar és idegen nyelv között) rendszer neve, verziója: _____
- ▶ g) Egyéb módon, éspedig: _____ rendszer neve, verziója: _____

A tartalomelemeket a „GMI által generált tartalom” megjegyzéssel és a terjedelem azonosításával jelöljük meg.

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of blue, ranging from light sky blue to deep navy blue. These shapes are primarily located on the right side of the slide, creating a modern, dynamic feel.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

makszim.gyorgyne@nye.hu